

A megsemmisítés anatómiája

2024 november 05. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

A kommunista rezsim aljas volt, beszivárgott az életünkbe, mindenkit máshogyan tett tönkre.

Volt valaha egy fiatalember, aki nagyon örült egy ügynökügynek. Mert azt olvassák. Éppen egy állambiztonsági vállalatról írt akkoriban, úgy hívták, Interedition, és az a Siklósi Norbert alapította, akit 90 el?tt médiacárként

ismertek a sajtóban. Siklósi elvtárs akkoriban nyíltan kérkedett szovjet kapcsolataival, ezért sokan a KGB emberének tartották. Említett cégük, az Interediton a rendszerváltoztatás hajnalán mások mellett Bartis Ferenc író memoárját is kiadta. Azt hiszem, sok Magyar Nemzet-olvasónak máig megvan, a címe: Rácsok között Romániában. Cikkem címét abból a recenzióból kölcsönöztem, amely éppen ezt a könyvet mutatta be. Még 1989-ben, a Határszél nevű újságban. A szerző Tarczy Péter volt, a címe A megsemmisítés anatómiája. Ezt még használni fogom.

Szóval pár évvel ezelőtt az a fiatalember megírta az Interediton és a Bartis-könyv történetét, felhívva a figyelmet arra a tényre, hogy az író előbb a Securitate, majd áttelepülése után a kádári állambiztonság besúgója volt. Egy újabb besározott nemzeti ikon, a nyolcvanas évek második felének elismert értelmiségije, akinek lakásán a fél akkori ellenállás összegyűlt. Lebukatója elégedett lehetett, egy olyan „kettős ügynök” történetét írta meg, aki valóban sok kárt okozhatott. De ez az újságíró mégsem fordított kellő figyelmet arra, hogy beleérezze magát Bartis helyzetébe, és arra sem, hogy az érdemeit is hosszan sorolja. Mert kétségtelenül voltak.

Nem nagy meglepetés: az a fiatalember én voltam. Ma már máshogy írnám meg a cikket.

Most, pár napja éppen az a gyönyörű versét szavalták Budakeszin, azon a megemlékezésen, ahová engem is meghívtak. „Széttépvé és összetörten / Gyűzelmektől meggyötörten / Már magzatként bajba ölten / Vándor bölcsőtemetékben – / És mégis élünk”. Majd jött az utolsó strofa: „Magyar, szavad világ értse: / Anyanyelvünk létünk vére; / Anyánk szíve tetemére / Átok zúdult: vége, vége... – És mégis élünk!”

Maga Bartis Ferenc is elmondta a költeményét. Egészen pontosan 1956. november 1-jén, a halottak napján, Kolozsvárott, a híres Házsongárdi temetőben. Hét évet kapott érte. „A Securitate kegyetlen kínzásokkal próbálta elhallgattatni” – olvasom. „Rugdossák, bikacsökkel verik, villamosszekrénybe állítják, fülébe szöveget vernek, körmeit letépi – az egészséges Románia nevében.”

Ha minden igaz, nem a fogságban, hanem később szervezte be a Securitate. Hogyan? Valamikor meg akarom írni. Most ez a vers zúg a fejemben, „Már magzatként bajba ölten / Vándor bölcsőtemetékben –”. Micsoda bátorság kellett ahhoz, hogy ezt a román diktatúrában elmondja. S a végkövetkeztetés: végül csak összemocskolták őt is a kommunisták. Kétszeresen.

„Miért nem Mészöly vagy Nádas apja besúgó, sokkal pontosabban le tudnák írni az egészet” – fakadt ki Esterházy Péter a Javított kiadásban, miután kiderült, hogy az a győdesapja is ügynök volt. Nádas Lászlóval kapcsolatban – hogy miért nem ő volt a téglá – könnyen válaszolhatok: Nádas Péter édesapja a kommunista diktatúra hű elvtársa volt. Őt ugyan nem kellett beszervezni. Nem véletlen, hogy éppen a nemesi származású, történelmi családból származó Esterházy Mátyást „ütötték be”.

Más íróinknak más családi sors jutott. Vámos Miklós apja sem volt ügynök, Rajk László titkáraként dolgozott. Vámos Tibornak hívták, ahogyan a fiát is, ő is ezen a néven énekelt még a szélsőbaloldali Gerillában. Például ezt: „Ki a Tisza vizét itta, / Benzint ereszt abba vissza. / Hadd higgyék a falujában, / Hogy hentereg valutában. / Minél inkább hazafiak, / Annál jobbak az anyagiak, / Boston, Melbourne, Aranypart, Aki magyar, velünk tart.”

Szimpatikus kis propagandaszöveg, nem igaz? A későbbi SZDSZ-politikus, a maoistaként induló Haraszi Miklós írta. Elvileg az a szülei sem voltak ügynökök. Elvtársak voltak. Mind. Vámos Tibor aztán nevet változtatott – vélelmezem, hogy azért is, mert igenis szégyellte ezeket a dalokat –, már Vámos Miklósként lett sikeres író, ahogyan a nála azért magasabb polcra helyezett Nádas Péter is befutott. Családi háttérét ismerve – nem elvéve írói képességeit – ez azért papírforma volt akkoriban. De milyen tragédiák árán?

Említettem, hogy Nádas apja sem volt besúgó, ellenben volt szolgálati fegyvere – testvére az ÁVH-nak dolgozott –, azzal végzett önmagával, és búcsúlevele szerint eredetileg a két fiát is meg akarta ölni.

Csak aztán meggondolta magát. „Állt az alvó öcsém felett a pisztolyával és nem volt képes lelőni.” Ezt írta aztán Nádas a záradékban: „Ha velem kezd, talán sikerül neki”. Kegyetlen lehetett így felnőni. Nem csoda, hogy sokat küzdött a családi múlttal, pár éve adta ki azt a regényét, amelyből megismerhettük a háttérét. Ha nem így történik, talán a kutya nem tudná, hogy ő is a „rezsimegyermeke” volt. Árvája.

És Spiró? Őt kifejezetten kedvelem íróként, de szélmalomharcot neki sem kellett vívnia. Nem a sz...rből „jött”, ahogyan szerinte a „mélymagyarok”, egy megbízható elvtárs gyermeke volt ő is. Apja, Spiró Miklós egy nagyvállalatnál volt illetékes elvtárs, hosszú gyászcikkekben búcsúztatták, ahol felsorolták szocialista érdemeit. De

ezt megírom majd A sajtó megszállásában.

Maga Spiró is tudta, honnan jött, hová tartozik. Amikor az ügynök-kritikus Molnár Gál Péter (MGP) lebukott, ? volt szinte az egyetlen ismert értelmiségi, aki megvédte ?t. A szövege újraolvasva meglehetősen furcsa. „Kevesen mertek nyilvánosan kiállni mellette” – írta a 168 órás Sándor Zsuzsa sajnálkozva MGP lebukásáról, jó példaként említve Spirót. Aztán maga is elárulta a tett lehetséges motivációját: évtizedekkel azelőtt éppen MGP ajánlotta be Spirót Marton Endrének, hogy ösztöndíjas drámaíróként szerződtesse a Nemzeti Színházhoz, ahol aztán Major Tamás segédrendezője lett. Annak az MSZMP KB-tag Majornak, aki meg MGP mögött állt. Miért? Gondolom, nem jelentett hátrányt, hogy éppen az ügynök édesanyja volt Major gépírója a Nemzetiben, akkor, amikor a kommunisták '45-ben átvették az uralmat és nekiláttak a tisztogatásnak.

Kommunisták, dűnyöghetjük, és a vége mégis az lett, hogy Esterházy Mátyást hurcolták meg igazán. Holtában. Amíg MGP a visszatérítő coming outban magát mentegette, Esterházy Mátyásról író fia írt fontos, de kegyetlen, és főleg elhamarkodott művet. Apjuk valóban jelentett, de hogyan, milyen körülmények között? Ötvenhat után kapták el, miután visszatérhetett az internálásból. Kegyetlenül megverték, gyerekeivel fenyegették. Ekkoriban beszélt Major Kádárék előtt az „osztályharcos humanizmusról”, miszerint a kommunistákkal azért legyenek kíméletesek. És a többiek? Le voltak szórva. „Mélymagyarok”.

Az Esterházy család ellenség volt és maradt. Esterházy Mátyás édesapja, a korábbi miniszterelnök – és sokakhoz hasonlóan náci- és kommunistaellenes – Esterházy Móríc elhagyta a hazáját. Két gyermeke meghalt, lánya – Esterházy Mátyás harmadik testvére – vele ment Ausztriába. Miután megjárta Kistarcsát. Mondvacsinált okból. Az állambiztonság szerint ?t is beszervezték a rabságban, de azt Esterházy Péter is tudta, hogy ez semmit sem jelentett.

„Ugyanis 1956 előtt a hatóság ügynöke volt” – írta az író nagynénjéről az egyik tartótiszt. E. P. így folytatta: „Jaj. Nem, nem, nem. [...] Majdnem megállt a szívem, úgy megrettentem. Pedig tudván tudtam, mert a nagynéném mesélte, hogy Kistarcsán, mert oda volt internálva, semmiért, aláírtak vele egy papírt, amit alá is írt, és ezt mint lényegtelen és szükségszerű dolgot említette. [...] Lám, a mondat ütésében elfelejtettem, hogy ezt én már tudom, azt, hogy ez hazugság. Milyen ocsmány egy rendszer!”

Az utolsó mondat a lényeg. A rezsim volt aljas, és beszívárgott a bőrünk alá. A menekvés – mint a megmérgezett föld vagy víz esetében – jórészt lehetetlen volt. Mindenkit máshogy tett tönkre.

Áldozat lett Nadas Péter és Esterházy Péter is. Másképp. A mi feladatunk, hogy emlékezzünk azokra, akik felépítették, majd ötvenhat novembere után átprogramozták a diktatúrát. Majd mosták a kezüket, és azt mondták az apánkra, anyánkra: besúgó! És ? nem vághatott vissza, hogy „rohadj meg, te szemét, te szerveztél be!”.

Nem szólhatott vissza. Hallgatott, hogy aztán belehaljon ebbe a hallgatásba.

Mező Gábor - www.magyar nemzet.hu

A szerző újságíró, a Századvég vezető kutatója

DR. DRÁBIK JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD A trianoni gyalázaatról tabumentesen

„Egy film amelyet minden
magyarnak látnia kell”

Ajánló
